

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра політології та державного управління
Буковинський політологічний центр**

ПОЛІТОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Збірник наукових праць

ТОМ XVI

Тематичний випуск

**Європейська інтеграція України в час
нових викликів та загроз**

**Чернівці
Чернівецький національний університет
2019**

УДК 324(477)"201"

П50

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Науковий редактор – А. М. Круглашов

Рецензенти:

Гон М.М., д.політ.н., професор

Тихомирова Є.Б., д.політ.н., професор

Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць.

П50 Т. XVI. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 288 с.

ISSN 2309-7760

До збірника наукових праць увійшли статті дослідників, присвячені проблемам європейської інтеграції України в час нових викликів та загроз. Автори звертаються до аналізу сучасних проблем розвитку Європейського Союзу, взаємин України та ЄС у контексті регіональних процесів у країнах Центральної та Східної Європи, вивчення стану та завдань щодо європейської інтеграції України.

Видання розраховане на науковців, викладачів, державних службовців, аспірантів і студентів-політологів, державних управлінців, соціологів, міжнародників, істориків, усіх, хто цікавиться питаннями європейської інтеграції, викликів і загроз на європейському континенті, поступу України в реалізації її зовнішньополітичного курсу.

УДК 324(477)"201"

Адреса редколегії:

Кафедра політології та державного управління, факультет історії, політології та міжнародних відносин, Чернівецький національний університет імені Юрія

Федьковича, вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, 58012,

тел.: (0372) 523053, факс: (0372) 557182, E-mail: eurostud@cv.ukrtel.ua

Редколегія випуску:

Круглашов А. М. – доктор політичних наук, професор (голова редколегії)
Бурдяк В. І. – доктор політичних наук, професор (заступник голови редколегії)
Ротар Н. Ю. – доктор політичних наук, професор (відповідальний секретар)
Цікул І. В. – кандидат політичних наук (науково-технічний секретар)
Варзар І. М. – доктор політичних наук, професор
Горбатенко В. П. – доктор політичних наук, професор
Добржанський О. В. – доктор історичних наук, професор
Кармазіна М. С. – доктор політичних наук, професор
Кресіна І. О. – доктор політичних наук, професор
Лупул Т. Я. – доктор політичних наук, професор
Макар Ю. І. – доктор історичних наук, професор
Пірен М. І. – доктор соціологічних наук, професор
Федуняк С. Г. – доктор політичних наук, професор
Фісанов В. П. – доктор історичних наук, професор
Юрійчук Є. П. – доктор політичних наук, доцент

International Editorial Board

Anatoliy Kruglashov	Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University	Ukraine
Alexis Vahlas	Assoc. Professor, University of Strasbourg	France
Alicja Stepień-Kuczyńska	Professor, University of Lodz, Lodz	Poland
Karlos Amaral	Professor, University of Azores	Portugal
Anatoly Lysiuk	Professor, Brest State University named after A.S. Pushkin	Belarus
Elena Kocai	Assoc. Professor, Lithuanian University of Educational Sciences	Lithuania
Mircea Brie	Professor, University of Oradea	Romania
Olga Malinova	Professor, Moscow Institute of International Relations, MFA of Russia	Russia
Stefan Bielanski	Professor, Pedagogical University of Krakow, Krakow	Poland
Valentina Teosa	Professor, Moldova State University, Kishinev	Moldova

ЗМІСТ

ВСТУП	8
Розділ I. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	
<i>Magdalena Lesińska-Staszczuk.</i> TOŻSAMOŚĆ EUROPEJSKA WOBEC WSPÓŁCZESNYCH WYZWAŃ.....	10
<i>Ewa Godlewska.</i> „EUROPA, KTÓRA CHRONI” – ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE PREZYDENCJI AUSTRII W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ W KONTEKŚCIE KRYZYSU MIGRACYJNEGO.....	22
<i>Віра Бурдяк.</i> ПОЛІТИЧНА СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПРОГРАМНІ РІШЕННЯ ЄС ПРО РОЗШИРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ НА СХІД.....	35
<i>Наталія Ротар.</i> ПРОЦЕС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ РУМУНІЇ: ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	57
Розділ II. ВЗАЄМИНИ УКРАЇНИ ТА ЄС В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ	
<i>Валентин Балюк.</i> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ТА УКРАЇНА У ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ ПОЛЯКІВ В 2004-2014 РОКАХ.....	70
<i>Сергій Швидюк.</i> ДОСВІД ПОЛЬЩІ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ГРОМАДЯН ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	89
<i>Маріан Токар.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМИН ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В РУМУНІЇ ТА УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	101
Розділ III. СТАН І ЗАВДАННЯ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	
<i>Ірина Цікул.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....	114
<i>Андріана Костенко.</i> ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ.....	124
<i>Анастасія Репецька.</i> ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЛАДНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	133

<i>Наталія Нечаєва-Юрійчук.</i> ЕТНОПОЛІТИЧНІ ВИМІРИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	144
<i>Анатолій Круглашов, Наталія Сабадаш.</i> РЕФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	156
<i>Галина Манчуленко.</i> ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ ЛОКАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	176
<i>Віталій Чебаник.</i> ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА РИТОРИКА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	189
<i>Андрій Конет.</i> ПРАГНЕННЯ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄС ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ МАНІПУЛЮВАННЯ СВІДОМІСТЮ ВИБОРЦІВ.....	201
 Розділ IV. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТУДІЇ: НАУКОВИЙ ТА ОСВІТНІЙ ВИМІРИ ПОСТУПУ	
<i>Mircea Brie.</i> ROMANIAN-UKRAINIAN COOPERATION IN THE EUROPEAN STUDIES. DIRECT INFLUENCE FACTORS.....	216
<i>Ірина Равлик.</i> РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРОГРАМ ОБМІНІВ У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	234
<i>Ігор Недокус.</i> РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ.....	242
<i>Тамара Богачик.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ У СИСТЕМУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	251
 Рецензії та огляди	
<i>Наталія Ротар, Ірина Цікул.</i> ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ОНОВЛЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ	261
<i>Анатолій Павко.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР.....	265
 <i>Хроніка діяльності кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича</i>	270
 ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	284

Розділ III

СТАН І ЗАВДАННЯ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Цікул Ірина

ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. У статті здійснено аналіз європейського досвіду комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства і визначення можливостей його використання в сучасних українських реаліях. Автор зауважує, що у сучасних умовах спостерігається активізація уваги до комунікативної діяльності, оскільки вважається, що це нова хвиля, спрямована на вироблення сучасних підходів щодо практики публічних комунікацій. Головним у розумінні комунікацій виступає постулат, що публічне управління є специфічним видом спеціально побудованої діяльності, як особливого виду діяльності з соціального управління. Комунікативна діяльність, відповідно, має свої специфічні особливості та повинна бути спрямована на побудову міцних соціальних зв'язків. Комунікація в системі публічного управління у європейських країнах реалізується в межах чотирьох глобальних напрямів – (1) стратегічні комунікації; (2) кризові комунікації; (3) масові комунікації; (4) міжособистісні комунікації – які, у свою чергу, розподіляються на дві площини – комунікації з громадськістю та комунікації в межах управлінської системи. Для України особливо важливим є вивчення європейського досвіду комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства з метою використання практик формування комунікаційної політики як динамічної системи, що включена в усі види діяльності суб'єктів державного управління і спрямована на розвиток суспільного життя та реалізацію національних стратегій розвитку держави.

Ключові слова: держава, громадянське суспільство, інститути громадянського суспільства, комунікація, публічна комунікація, комунікація в системі публічного управління, комунікативна діяльність, комунікативна взаємодія

Постановка наукової проблеми та її значення. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом стала вагомим кроком на шляху наближення до європейської спільноти. Таким чином, перед нашою державою постав цілий ряд вимог, основу яких складає

відповідність принципів державного будівництва та процесу трансформації політико-управлінської системи до європейських критеріїв відкритості й ефективності публічного управління. Внутрішні та зовнішні чинники активізували необхідність побудови ефективної комунікації між владою та інститутами громадянського суспільства. Тобто, успіх розпочатих реформ безпосередньо залежить від залучення громадськості до процесу змін.

Слід відмітити, що, на думку фахівців, сьогодні у світі активізується увага до комунікативної діяльності, оскільки вважається, що це нова хвиля, спрямована на вироблення сучасних підходів щодо практики публічних комунікацій. Головним у розумінні комунікацій виступає постулат, що публічне управління є специфічним видом спеціально побудованої діяльності, як особливого виду діяльності з соціального управління [13]. Відповідно і комунікативна діяльність має свої специфічні особливості та повинна бути спрямована на побудову міцних соціальних зв'язків.

Проблема взаємовідносин влади і суспільства хвилювала ще давньогрецьких філософів, ідеї яких отримали подальший розвиток у працях Н. Макіавеллі, Ж.-Ж. Руссо, Т. Гоббса, Дж. Локка та інших мислителів. Активні дискусії, присвячені даній проблемі, велися в рамках теорій масового суспільства (Г. Лебон, Г. Тард, Х. Ортега-і-Гассет, К. Мангейм, Г.Блумер і ін.). Крім того, взаємовідносини в системі «керуючі – керовані» активно обговорювалися і в ході дискусій про громадянське суспільство, які в 90-х рр. ХХ ст. знову активізувалися на хвилі демократичних перетворень в колишніх соціалістичних країнах. Все це свідчить про досить високий інтерес до проблеми побудови діалогу між владою і суспільством.

Значення комунікації як однієї з основ управління осмислювалось вже в класичних теоріях управління та теоріях організації. Для дослідження питань, що стосуються комунікації в сфері публічного управління необхідно узагальнити потенціал багатьох наук і вивчити можливості використання їх в державно-управлінській діяльності. Найбільший внесок в розвиток уявлень про механізм і складові елементи політико-комунікативних процесів, на нашу думку, зробили представники таких методологічних підходів, як біхевіористський (Г. Лассуелл, П.Лазарсфельд), кібернетичний (Н. Вінер, К.Дойч), структурно-функціональний (Г. Алмонд, Дж. Коулман) і власне комунікативістський (Ю. Габермас, Х.Арендт, М. Фуко). Проблемами масової комунікації займалися Д. Макквейл, Г. Тард, Е. Роджерс, А. Бандура та інші.

Аналізуючи поступальний розвиток поглядів на комунікативний процес в системі публічного управління, можна констатувати, що розгляд комунікації, як односпрямованого процесу впливу комунікатора на

аудиторію за допомогою різних засобів, змінився акцентуванням уваги на зворотний зв'язок, врахування якого забезпечує стійкість існування і ефективність розвитку політичної системи. Комунікація розуміється як найважливіша функція будь-якої системи. В кінцевому підсумку, дослідники прийшли до висновку про те, що будь-яка соціальна система (і політична в тому числі) є продуктом людської взаємодії, заснованому на досягненні взаєморозуміння, що є можливим, в першу чергу, в результаті комунікативних взаємодій.

У зв'язку з цим **метою** даної статті є аналіз європейського досвіду комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства і визначення можливостей його використання в сучасних українських реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. В рамках сучасних зарубіжних підходів до аналізу комунікацій і комунікативної діяльності, комунікація розглядається з позицій діяльності або діяльнісного підходу, що дає можливості багатьом державам сформулювати складові частини комунікаційних політик, стратегій, планів тощо. У даному контексті, на нашу думку, доречним буде розмежувати поняття «комунікативна політика» та «комунікаційна політика», які досить часто вживаються як синонімічні. Зауважимо, що категорія «комунікаційна політика» є більш широкою, оскільки визначає особливості взаємодії з населенням шляхом використання ІТ-технологій [4; 5, с. 25]. У багатьох державах виокремлюється комунікативна політика, яка має принципи, цілі, рішення, правила, заходи, кодекси поведінки. Відповідно, кожна держава визначає для себе найбільш доцільний формат документу, який є основою для реалізації на практиці комунікативної політики та створений у відповідності з системою правового регулювання. Зокрема це може бути «Політика комунікацій», «Комунікаційна стратегія», «Стратегія комунікацій та План дій», «Координація комунікативної політики», «Політика урядової зовнішньої комунікації», «Комунікаційна стратегія громадськості» тощо.

У вітчизняній практиці комунікації суб'єктів публічного управління знаходяться переважно у площині накопичення, зберігання та надання інформації. Відсутня теоретична та практична підготовка професійних комунікаторів. Спостерігається перенесення державно-управлінських комунікацій у політичну площину [18].

Комунікація в системі публічного управління – це специфічна діяльність, яка реалізується в межах чотирьох глобальних напрямів:

- 1) *стратегічні комунікації;*
- 2) *кризові комунікації;*
- 3) *масові комунікації;*

4) *міжособистісні комунікації.*

Окреслені напрями, у свою чергу, розподіляються на дві площини – комунікації з громадськістю та комунікації в межах управлінської системи. Важливою складовою комунікації в системі публічного управління є PR-комунікація, що реалізується з трьох позицій: з громадянами; з державними установами; з зацікавленими сторонами.

Реалізація комунікацій у системі публічного управління передбачає використання низки методів, найбільш поширеними серед яких, на нашу думку, є пропаганда, переконання; залучення; освіта; пояснення; роз'яснення; діалог; медіація, інформування. Доречно зауважити, що інформування розглядається як один з методів реалізації комунікативної політики держави. Оскільки воно стосується передачі інформації для прийняття рішень і організаційної роботи, то виступає основним методом комунікації в межах управлінської системи.

Сьогодні у науковому дискурсі виокремлюються думки щодо розширення функцій законів держав, які на сьогодні мають не тільки дозвольні функції, а й комунікативні, оскільки громадяни отримали можливість впливати на формування змісту законодавчих актів [8]. Закон, відповідно, стає формою комунікації з населенням і переходить у площину комунікаційного підходу.

У практиці європейських держав розрізняються два блоки діяльності у сфері комунікацій, що мають за мету досягнення різних цілей, завдань та результатів. Перший блок стосується природних факторів розвитку суспільства які не можна змінити ні законодавчими актами, ні чийсь бажанням або науковими уявленнями про те, що могло б бути, якби всі зробили так. Основні методи даного блоку спрямовані на: сприяння досягненню цілей національних стратегій; реагування на потреби місцевих громад; розширення прав і можливостей громадян для участі в прийнятті державно-управлінських рішень; вирішення потенційних проблем; формування відносин довіри; зміни поведінки населення; мотивації населення до участі у державних справах; формування ефективного партнерства; допомоги громадянам у розумінні їх прав і можливостей; формування відповідальної поведінки населення; захисту цінностей; обговорення повсякденних проблем населення; цінності соціальних зв'язків [1; 13]. Все це відноситься до соціального проектування, соціальної інженерії, соціального управління. Такі проекти, зазвичай, фінансуються державою, а також з приватних фондів і коштів громади.

Другий блок стосується обмеженого кола завдань, зокрема оцінки діяльності державного службовця та довіри до нього, що визначаються результатами його діяльності. Основу даного блоку складають PR-комунікації, яка спрямовані на покращення образу організації (установи);

завоювання довіри широкої громадськості; стимулювання лідерів громадської думки; залучення аудиторії через різні програми; забезпечення прозорості; доповнення недоліків інших форм зв'язку в системі публічного управління; розвиток суспільного інтересу [1; 13]. Загалом це стосується побудови суспільних відносин в сфері державного управління. Фінансування організаційних структур, які проводять таку роботу забезпечується з державного бюджету. Для досягнення цілей у цих двох площинах використовуються інформаційні офіси, сервіси надання інформаційних послуг, засоби масової інформації і комунікації, е-спілкування, е-управління, е-уряд, комунікаційні та соціальні проекти тощо.

Актуальність теорії і практики комунікацій у системі публічного управління не знижується протягом багатьох років. В основу практики комунікації у багатьох країнах світу покладено певні теоретичні концепції. На сьогодні багато розвинених демократичних країн можуть проілюструвати значний досвід щодо взаємодії органів публічної влади з громадськістю, використовують різноманітні технології та методики організації цього процесу. Звернемося до аналізу європейського досвіду комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства.

Для прикладу, в рамках дослідження ключових характеристик режиму управління, проведеного у Великобританії в 2006 році, визначено наступні характеристики:

- лідери та уряд можуть досягти своєї мети;
- державні органи та установи реагують на потреби громадян, які відстоюють свої права;
- інститути громадянського суспільства і приватний сектор можуть притягнути до відповідальності державні установи та уряд на підставі їх звіту [8].

Все це ґрунтується на потужному урядовому зв'язку, основу якого складають методи комунікативної взаємодії: консультування, повідомлення, переконання, усвідомлення, поширення інформації, що має суспільне значення тощо [8]. Результатом цього стала побудова ефективних двосторонніх зв'язків. У дослідженні також наголошується на тому, що в країнах, які розвиваються багато проблем існує через низький рівень комунікації з суспільнозначущих питань і, як наслідок – низький рівень потужності держави.

На сьогодні значна частина діючих громадських організацій Великобританії зайняті у сферах освіти, культури, відпочинку та соціальних послуг. Тільки на освіту припадає 42% всіх витрат третього сектору [3, с. 134-164]. Це, на нашу думку, є свідченням довгої традиції

британських публічних шкіл і незалежних університетів, а також трансформації урядових закладів освіти у приватні, що має місце в сьогоднішній Великобританії. 21% неприбуткових витрат йде на культуру й відпочинок, до того ж більшість – на клубну та спортивну діяльність. У сфері соціальних послуг інститути громадянського суспільства виконують функцію правового захисту та надання суспільно-важливих послуг. Третій сектор відіграє значну роль у наданні міжнародної допомоги, а також житловому питанні, де він має міцні традиції житлових товариств й житлових об'єднань для робітників [3, с. 134-164]. Узагальнюючи, можна зауважити, що інститути громадянського суспільства у Великобританії історично були основою широкого спектру суспільних рухів, якими залишаються і нині.

Із вищезазначеного випливає, що у Великобританії інститути громадянського суспільства є ефективними партнерами держави в розв'язанні гуманітарних та соціально-економічних проблем. Оскільки вони перебирають на себе окремі функції держави, то в обмін на більшу відкритість і контроль за своєю діяльністю з боку держави та суспільства мають отримувати від неї додаткові фінансові заохочення. Проте сьогодні британські інститути громадянського суспільства з державного сектора отримують майже 40% всіх доходів. Решту фінансування забезпечують поодинокі місцеві благодійники та іноземні донори. Так зокрема, третій сектор Великобританії зберігає традиційно високий рівень приватної благодійної підтримки. Загалом вона становить 12% загальних надходжень, а в таких сферах, як охорона здоров'я, соціальні послуги та охорона навколишнього середовища, коливається між 25 і 40% [6]. Цікавою є ситуація і у сфері вищої освіти, коли держава надає навчальним закладам фінансову підтримку з метою забезпечення громадянам більшого доступу до освіти, однак університети функціонують як приватні неприбуткові установи.

Аналіз британського досвіду взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства показує, що основним чинником впливу на розвиток третього сектора Великобританії є еволюція його відносин з державою. Свого часу прем'єр-міністр Великобританії М. Тетчер переклала значну частину суспільно значущих проблем на приватний сектор та громадські організації, внаслідок цього сталися зміни в різних сферах суспільного життя, а найбільш сприятливі зміни відбулися в середовищі громадських об'єднань [1]. Незважаючи на те, що більшість змін були сприятливими для інститутів громадянського суспільства, виникли й нові проблеми. Найкращим прикладом чого може слугувати перехід від системи грантів для громадських організацій, що надавали суспільно-важливі послуги, до контрактної системи оплати певних послуг,

який може призвести до зростання залежності громадських організацій від урядових структур. Таким чином, інститути громадянського суспільства змушені більш активно шукати підтримку приватних структур з метою збереження належного рівня незалежності.

З метою перегляду Закону про свободу інформації (2000 р.), липні 2015 р. міністром кабінету міністрів Великобританії Метью Генком було створено Незалежну комісію зі свободи інформації [2]. Комісією було розроблено 21 рекомендацію, частина з яких вимагала законодавчого забезпечення, а інша могла бути реалізована без внесення змін у законодавство.

Станом на 2016 р. для Великобританії у сфері комунікативної взаємодії органів влади та громадськості актуальними визначалися наступні проблеми:

- ефективна політика, яка здійснюється завдяки спілкуванню через ЗМІ;
- сучасні виклики до спілкування міністрів, їхніх радників і посадових осіб;
- компетенції професійних комунікаторів;
- використання комунікацій урядом та іншими організаціями для здійснення ефективних стратегій і програм;
- досвід державних комунікаторів;
- розширення доступу до публічної інформації;
- створення хорошої практики по всьому світу тощо.

Для аналізу особливостей комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства показовим є досвід Франції. Так зокрема, Міністерством культури та масових комунікацій Франції було створено спеціальну агенцію (Агенція культура 360), яка займається питаннями комунікацій з населенням за широким переліком державних проблем [14]. У відповідності з указом від 26 квітня 2016 року, Міністерство культури і масових комунікацій вирішило створити постійний фонд підтримки, присвячений соціальній інформації ЗМІ. Ці засоби масової інформації (друковані видання, сайти новин, радіо, телебачення, веб-сайти тощо) є предметом особливої уваги, оскільки вони вносять вклад в силу місцевої демократичної дискусії, надаючи слово мешканцям міських і сільських територій. Наголошується, що інформаційний вектор впливає на фактор соціального об'єднання. Це сприяє поліпшенню іміджу територій, їх розвитку і дозволяє більш широкій аудиторії ознайомитись з журналістською практикою, приймаючи участь в поширенні медіа грамотності. З бюджетом в 1,5 мільйона євро в 2016 році фонд підтримав 128 засобів масової інформації [15].

Аналіз досвіду комунікативної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства у деяких державах світу свідчить про наявність стратегії розвитку комунікацій суб'єктів публічного управління. Для прикладу, у Словенії, ще до вступу країни в Європейський Союз, з метою підвищення рівня обізнаності населення про європейську інтеграцію, надавалась інформація про ЄС та події, що там відбуваються. Інформація громадянам спочатку надавалась інформація у телефонному режимі та на веб-сайті, згодом було відкрито єдиний контакт-центр. Також інформація розповсюджувалась електронною поштою та шляхом безкоштовних публікацій та презентацій. Доступ до інформації забезпечувався і за допомогою мобільних бібліотек й інформаційного офісу (які стали складовою «євроавтобуса»), що дало можливість інформувати населення найбільш віддалених територій держави. Даний офіс здійснює свою діяльність у декількох напрямках, а саме забезпечує просування іміджу Словенії у світі, проведення комунікаційних проектів, інформування [17].

За даними урядового комунікаційного офісу, станом на сьогодні у процесах комунікації з громадськістю використовуються наступні інструменти:

- урядовий портал;
- презентації;
- співпраця з неурядовими організаціями;
- комунікативні кампанії та проекти [10].

З метою гарантування населенню отримання всебічної і чіткої інформації про дії уряду та органів державної влади, Естонія запровадила Комунікаційне бюро уряду. Бюро координує взаємодію міністерств, навчання посадових осіб, працюючих у цій галузі. Також відповідає за надання громадянам інформації про державну політику, її цілі та пріоритети. В основі – спілкування і кризові комунікації [16].

Висновки. Отже, в Україні не можна залишати тільки інформаційну діяльність в публічному управлінні, а доцільним є перехід до комунікативної діяльності. Це у свою чергу потребує зміни підходів до законодавства України про комунікативну діяльність. В Україні варто сформувати комунікаційну політику як динамічну систему, котра включена в усі види діяльності суб'єктів державного управління і спрямована на розвиток суспільного життя та реалізацію національних стратегій розвитку держави. Доречно виробити довгострокову Національну комунікативну стратегію, яка може мати декілька рівнів функцій: основні, допоміжні, правові, організаційно-функціональні. В межах цієї стратегії варто визначити форму правового визнання комунікаційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Баровська А. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: досвід країн Європи : аналіт. доп. / А. Баровська. К. : НІСД, 2014. 40 с.
2. Великобританія. Незалежна комісія зі свободи інформації. URL: : <https://www.gov.uk/government/organisations/independentcommission-on-freedom-of-information>
3. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / [Ю. П. Сурмін та ін. ; за наук. ред. Ю. П. Сурміна, А. М. Михненка] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; Ін-т пробл. держ. упр. та місц. самоврядування. – К. : НАДУ, 2011. 386 с.
4. Драгомирецька Н.М. Сучасні тенденції комунікацій у сучасному світі / Н.М. Драгомирецька // Публічне урядування : збірник. № 1 (1). листопад 2015. Київ. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2015. С. 85-97
Комунікативна діяльність в державному управлінні : навч. пос. / Н.М. Драгомирецька, К.С. Кандагура, А.В. Букач. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. 180 с.
5. Національні та міжнародні механізми фінансування громадянського суспільства. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським суспільством : дослідження. К. : Фенікс, 2011. 336 с.
6. “Let's talk about Europe” – Hungarian Reflection Plan. URL: http://www.nefmi.gov.hu/letolt/nemzet/eu/hungarian_reflection_plan060110_jav.pdf
7. BRIEF FOR POLICYMAKERS : The Contribution of Government Communication Capacity to Achieving Good Governance Outcomes : The George Washington University's Elliott School for International Affairs Linder Commons Room, February 19, 2009, 9 am to 4 pm. URL: <http://siteresources.worldbank.org/EXTGOVACC/Resources/BriefGovCommCapacity>
8. Communication and Electronic Public Administration: Some Issues in the Context of the Czech System of Public Administration. URL : <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan027501.pdf>
9. EU for Citizen. URL : http://www.ukom.gov.si/en/communication_of_eu_affairs/eu_for_citizens/
10. EuroPCom 2015: 6's europcom-2015-conference. URL : <http://cor.europa.eu/it/events/europcom/Pages/europcom-2015conference.aspx>
11. European Affairs Information Department. URL : <http://www.vlada.cz/en/evropske-zalezitosti/organizace-utvaru/odbor-informovani-oez/european-affairs-information-department-17698/>
12. Government Engagement and Communication Strategies with Communities. Institute for Strategic Dialogue. URL : <https://www.counterextremism.org/resources/details/id/540/government-engagement-andcommunication-strategies-with-communities>

13. Ministère de la Culture. URL : <https://www.culture.gouv.fr/>
14. Projet de loi de finances 2016. URL : <https://www.culture.gouv.fr/Nous-connaître/Decouvrir-le-ministère/Budget/Projet-de-loi-de-finances-2016>
15. Republic of Estonia. URL : <https://valitsus.ee/en/government-communication>
16. Republic of Slovenia : Government Communication Office. URL : <http://www.ukom.gov.si/en/>
17. The Return of Public Relations to the Public Administration Curriculum? // JPAE 15(4): 515–533 Journal of Public Affairs Education 515 The Return of Public Relations to the Public Administration Curriculum? Mordecai Lee University of Wisconsin-Milwaukee. URL : <http://www.naspaa.org/jpaemessenger/Article/v15n4-lee.pdf>

Tsikul Iryna

Applying European experience of communicative interaction between public authorities and civil society institutions in Ukraine

Abstract. The article analyzes the European experience of communicative interaction between public authorities and civil society institutions in order to determine the possibilities of its use in modern Ukrainian realities. The author notes that in modern conditions there is an increase in attention to communicative activity, since it is believed that this is a new wave aimed at developing modern approaches to the practice of public communications. The main point in understanding communications is the thesis that public administration is a specific type of purpose-built activity, as a special type of activity in the field of social management. Communicative activity, respectively, has its own specific features and should be aimed at building strong social ties. Communication in the public administration system in European countries is implemented within four global areas – (1) strategic communications; (2) crisis communications; (3) mass communication; (4) interpersonal communications – which, in turn, are carried out in two planes of the plane – communication with the public and communication within the framework of the management system. For Ukraine, it is especially important to study the European experience of communicative interaction between public authorities and civil society institutions in order to use the practice of forming a communication policy as a dynamic system that is included in all types of activities of government entities, aimed at developing public life and implementing national strategies for the development of the state.

Key words: state, civil society, institutes of civil society, communication, public communication, communication in the public administration system, communicative activity, communicative interaction.

ПОЛІТОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Збірник наукових праць

ТОМ XVI

Тематичний випуск

Європейська інтеграція України в час
нових викликів та загроз

Видавництво Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.

Папір офсетний. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 16,74. Зам. № 37. Тираж 300 прим.
Виготівник: ПБКФ «Технодрук»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. (0372) 55-05-85